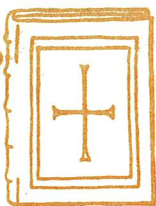

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG
FORNYELSE

DEN NYE PAGTS MIDLER

5. søndag i fasten

Johns. 8, 52-59

"Hvem gør du dog dig selv til?" Jøderne prøver på at bringe Jesus til fornuftig selvbesindelse. Når både Abraham, der havde modtaget Guds udvælgelse og forjættelse, og profeterne, der havde bragt Guds dom og krav til det udvalgte folk og vakt håbet til live, alligevel havde måttet lide døden til sidst, som det er alle menneskers lod, - så måtte enhver da kunne indse, hvor formasteligt eller tåbeligt det er af Jesus at hævde, at der er udødelighed i det at holde fast ved hans ord.

Jesus giver jøderne ret i, at det ville være formasteligt af et menneske at stille sig selv sådan an. Og så gentager han alligevel sin påstand og udvider den endda. Ikke på grund af selvovervurdering, men simpelthen fordi han er sagkyndig og ikke kan gå på akkord om sandheden i hans budskab. Han kender Gud og er netop kommet til jorden for at åbenbare, hvordan Gud er, og fuldføre det frelserværk, som han alene kan være mester for.

Det er ikke en almindelig dødelig, der taler, - ikke en "historisk Jesus", skåret til efter småborgerlig snusfornufts snitmønster. Det er "Herren Kristus, Guds enbårne Søn, født

af Faderen før alle tider, af samme væsen som Faderen, som for os mennesker og for vor frelse nedsteg fra himlene og blev kød ved Helligånden af Jomfru Maria og blev menneske".

Stærkere og fastere end nogen profets "så siger Herren" lyder det fra hans mund: "I har aldrig kendt ham, men jeg kender ham, og jeg holder fast ved hans ord".

Over for sådan en udtalelse er der kun to muligheder. - Det lader sig ikke gøre at betragte den, der siger sådan, som et stort og ædelt ideal, som det gælder om at efterligne. Enten er manden gal, eller også må hans udsagn stå til troende.

Jøderne valgte at anse ham for gal og ville stene ham, - og inden længe fik de ham klynget op på korset.

Men ved hans opstandelses sejr har vi fået lov at se, at han sandelig er Guds Søn, som er fra før Abraham blev til, og som derfor er den eneste, der kunne "frembære det lydefri offer for Gud" og "være mellemmand for en ny pagt", - og Gud ske lov, at han både kunne det og gjorde det!

Poul Pedersen.

KOMMENTAR

Begyndende likvidation....

I min bog om gudstjenesten "profetere" jeg, at der nok skulle komme fart i sognesammenlægningerne på landet, når det gik op for folk, hvad man kunne spare af penge til kirkebetjening og opvarmning, og hvor let man kunne bruge skolebilerne til at transportere de få kirkegængere til andre kirker. I en vis udstrækning er "profetien" godt i gang med at opfyldes. Men mine "profetiske" evner var dog ikke så store, at jeg kunne forudse, at man allerede i 1965 i ramme alvor kunne drøfte mulighederne for at nedlægge københavnske sogne med ca. 7000 indbyggere. Selvfølgelig gik Kristeligt Dagblads chefredaktør ind på ideen. Hvad mon man tænker i andre kvarterer end på Vesterbro, hvor spørgsmålet først er rejst? Mon det vil hjælpe på arbejdsmodet hos præsterne, hvis de skal gå med trusler om en kommende likvidation over sig? Hvad mon man tænker i de sogne landet over, hvor man arbejder med sognedeling og byggesag? Hvad siger Københavns Kirkefond? Ingenting! Hvordan kan man på den kommende Bededag opfordre landets menigheder til at ofre penge til at bygge kirker, der 50 år senere frivilligt overdrages til "andre formål", som det hedder i Sovjet?

Man kunne også spørge redaktøren samt Otto Krabbe, der gik ind for den

begyndende likvidation, hvorfor de ikke kunne have mandet sig op til den indstilling, inden den sidste sogneudskillelse fandt sted fra Vigerslev sogn for kort tid siden? Jeg har visse informationer om, at kirkegangen i Vigerslev kirke i forhold til det vældige folketal er endnu ringere end på Vesterbro. Der kunne man jo endda foruden at spare den løn til kirkebetjeningen, som Otto Krabbe taler om, også spare en hel kirke til 1½ million. Men selvfølgelig, hvis man havde begyndt med sparekniven på det tidspunkt, havde København jo ikke fået sin første kvindelige sognepræst!

Men hvor er det en fantastisk historie: Nu har man lige fået et helt ideelt sogn med to præster til 7000 mennesker - og så kan man drømme om at likvidere det. Eller skal man slet ikke undre sig derover? Er det blot en konsekvens af den folkekirkelige ideologi, hvor man først og fremmest skal have præster til at passe ceremonierne? Så er sogne med 15.000 eller 20.000 mennesker som i Vigerslev jo ideelle - bortset fra pladsmanglen ved konfirmationerne!

Nej, det værste er dog vantroen, der røbes her. Man tror simpelthen ikke, at der kan komme en kirkelig vækkelse og fornyelse, så disse kirker kan blive nogenlunde fyldte igen. Så kan man

jo lige så godt begynde på likvidationen.

Om at tale sammen

Det er ofte blevet sagt i anledning af "Kirkens Ja og Nej", at dens form skulle hindre en samtale. Det har selvfølgelig intet på sig. Der kan derimod ingen virkelig samtale blive om den såkaldte "eksistentialistiske" kristendom og alt, hvad der er påvirket deraf. Når det, modparten har at sige, kun er, hvad han har hørt af evangeliet, kan vi andre kun sige: "Nå!" Derimod mellem kirker og kirkeafdelinger og kirkelige retninger, der står for noget bestemt, kan der blive samtale, som det ses i den økumeniske bevægelse.

Nej, sagen er meget ofte: man vil ikke samtale - kun afvise. - Lad mig nævne et par helt nye eksempler fra Menighedsrådenes Blad. Som organ for alle menighedsrådenes medlemmer undgår det med rette al polemik retninger imellem; der har længe kun været en undtagelse, idet høj Kirkelige præster og lægfolk, der som medlemmer er tvungne til at modtage blad, gang på gang har måttet læse de tåbeligste ting om dem selv. En tid skrev jeg ganske regelmæssigt til redaktøren og fortalte ham, at nu meddelte han igen falsk information om nogle af medlemmerne.

Det er på en måde fornøjeligt at se, at nu er det pjecen, der får den behandling. Det startede i nr. 11, 1964, hvor en præst, der er medlem af redaktionen, skrev en kort anmeldelse af pjecen. Han "oplyste" dér danske menighedsrådsmedlemmer om, at det var "en kreds af... høj kirkelige præster", der havde udsendt dette skrift, og han fortalte senere, at det indeholdt "de høj Kirkeliges syn" på de forskellige ting. Om dette er

der simpelthen ikke andet at sige, end at det er usandhed. Vort land er så lille, at anmelderen ikke kan bilde nogen ind, at han ikke vidste, at kun de fire underskrivere er høj Kirkelige, og at en række af de andre er klart indremissionske præster. Selvfølgelig vidste han også, at pjecen indeholder et klart luthersk syn - det borger i hvert fald professor Prenters navn for.

Et eksempel mere: I bladets nr. 1, 1965 skrev en provst en længere kritisk artikel, hvad der jo ikke er noget at sige til, selv om det måske efter demokratiske principper kunne synes at være retfærdigt, at de, der står bag pjecen, endelig fik ordet efter fire numres forløb. - Men i denne artikel skrev provsten vendt mod pjecens ord om, at Kristus har indstiftet embedet, at "man i de ældste kristne menigheder havde indstiftet forskellige tjenester". - På dette grundlag stiller en ikke-høj Kirkelig præst i bladets nr. 3 to klare spørgsmål til provsten: 1) Hvem var dette "man" ifølge Ny Testamente? 2) Hvem har ifølge den augsburgske bekendelse og vor kirkes præstevielsesritual "indrettet" samme tjeneste? En ærlig præst har dertil kun at indrømme, at ifølge Ef. 4,11, som spørgeren bl.a. havde henvist til, er dette "man" Kristus. ("Og han gav os nogle som apostle, andre som profeter, andre som evangelister, andre som hyrder og lærere..."). Til det andet spørgsmål burde han blankt indrømme, at efter den augsburgske bekendelses artikel 5 er det Gud, der har "indstiftet" - ikke "indrettet" embedet, for det står der ordret. Og han burde ligeledes indrømme, at vort ordinationsritual foruden at nævne disse ord fra Ef. 4,11 bl.a. siger følgende klare ord: "I har nu hørt... hvorledes Herren har indstiftet ordets tjeneste".

Men denne indrømmelse kommer overhovedet ikke. Provsten svarer ikke med et ord på det, der spørges om, men fastholder uanfægtet, at hverken skriftsteder eller ord fra Den augsburgske bekendelse eller fra ordinationsritualet kan overbevise ham om, at "nogen tjeneste i kirken giver et menneske en højere stilling end den, alle hans medkristne har".

Havde han givet det svar, han høfligt var blevet bedt om, så kunne alle de gode kirkens lægfolk, der læste dette blad, have fået den saglige op-

lysning, at pjecens syn på embedet i hvert fald var det samme som ordinationsritualets og bekendelsens, og at det havde støtte i klare ord i skriften. Men dette måtte læserne altså ikke få at vide. Til gengæld fik læserne stukket den ikke ualmindelige påstand ud, at pjecen skulle mene, at præsteembedet giver et menneske en højere stilling end hans medkristne - en opfattelse, jeg aldrig har mødt hverken hos pjecens underskrivere eller blandt de høj Kirkelige.

Poul Ulsdal.

TEOLOGISK BIDRAG

Nogle kirke- og traditionsproblemer

FOREDRAG VED KIRKEDAGENE I KØBENHAVN
SEPTEMBER 1962 - NOGET BEARBEJDET.

Som det er antydnet i titlen, er det følgende kun at forstå som nogle løst sammenhængende overvejelser. Med god vilje kan de måske betragtes som en helhed, men nogen egentlig linie fra afsnit til afsnit skal man ikke søge.

Det, der vil blive taget op, er følgende:

Først det, man kunne kalde "den relative uvidenheds position". Derefter spørgsmålet om traditionerne og i den forbindelse - i en exkurs - spørgsmå-

let om Luthers syn på det almindelige præstedømme og det kirkelige embede. Endelig - i det sidste afsnit - emnet: inkarnation og epiklese.

1.

Først altså dette med "den relative uvidenheds position".

Det, jeg hermed tænker på, har to faser. Den første fase hænger simpelt

hen sammen med, at teologi er et foretagende af vejfarende. Det indebærer ikke nogen absolut uvidenhed. Teologien står ikke sådan, at den så at sige begynder på bar bund. Gud har åbenbaret sig i Kristus og åbenbarer sig stadig i sin kirke, i den forstand at Helligånden gennem apostolens ord vidner om ham. Det er denne sfære af gudsåbenbaring, teologien bevæger sig i. Vi kan også sige: Den er en virksomhed i kirken, - i forbindelse med dens tro, tilbedelse, lovsang, forkyndelse, - optaget af at gennemtænke den gudsåbenbaring, kirken i alt dette forholder sig til.

Og alligevel er den præget af en relativ uvidenhed. Den er endnu ikke i den fulde klarheds position. Den bevæger sig i en atmosfære af foreløbighed og ufærdighed, - og er så at sige et foretagende af børn og har altid et moment af barnagtighed over sig - i forhold til gudsrigets indsigte. Den er stykkevis, - endnu ikke en erkendelse i seen.

Den anden fase i synspunktet hænger sammen med kirkens splittelse. Den er naturligvis mere diskutabel, for så vidt som splittelsens karakter i sig selv er diskutabel. For nogle er kristenhedens splittelse ingen splittelse i kirken, men kun en udskillelse fra kirken. Men der er tale om splittelse i kirken, så er denne fase også aktuel. At der er en enhed bag om splittelsen, gør i denne sammenhæng ingen forskel.

Ved kirkens splittelse, - når man regner med en sådan -, er der på en helt ny måde kommet et moment ikke blot af foreløbighed, men også af en helt anden art anfægtelse ind over dens erkendelse. Skilte veje er nødvendigvis et spørgsmålstejn ved dem alle. Nu er det altså ikke bare dette, at der er forskel mellem åbenbarings-erkendelsen og så den erkendelse, der skal komme, når kirken ser ansigt til

ansigt. Men nu er også dele af selve åbenbaringserkendelsen problematiseret. Der er splittelse om den. Noget fundamentalt i troen er over spaltningen og derfor også over det problematiske. Men det interkonfessionelle nej og ja ligger i en problematikens sfære. Nu må vi m.a.o. også med hensyn til forståelsen af selve åbenbaringen i vid udstrækning vedgå en relativ uvidenheds position, - erkende, at vi ikke er i en sikkerhedens og afklarethedens stilling.

Megen polemik - både mellem forskellige retningslinier inden for de enkelte kirkesamfund og mellem konfessionerne indbyrdes - præges af en forglemmelse af dette forhold. Og selv hvor dette med splittelsen i og for sig slet ikke glemmes, er det ikke givet, at det fører til den relativt relativiserende holdning, der her er søgt skildret lidt af. Resultatet kan alligevel blive en teologi, der populært sagt mere karakteriseres ved udråbstegn end ved spørgsmålstejn.

Lad mig som eksempel nævne talen om forholdet mellem de romersk-katholske og de evangelisk-lutherske kirker i den på så mange måder gode artikel af Peter Brunner i den af professor Skydsgaard redigerede bog "Konzil und Evangelium" fra 1961.

For ham er der mellem disse kirker et anathema, et "damnamus", der ikke kan forandres noget ved. De anser hver ud fra det apostolske ord i meget den andens lære som hæresi, og det forhold kan ikke ændres. Der er derfor også en ekklesiologisk spaltning, en gensidig excommunication, som vi må leve med. Men selv om vi må vedblive at være skilt, er der alligevel et fællesskab underneden, som må afstedkomme en gensidig respekt, en gensidig erkendelse af "spor af kirke" også hos de andre, en gensidig vilje til at lære hos den anden, - som vi ikke kan have kirkeligt samfund med.

Selv hans hæresier, som vi må vedblive at fordømme, kan måske åbne for os til noget af Guds sandhed, som vi har overset. (S. 177f., 186f., 191, 198, 206, 208).

Generes man ikke i dette af et manglende spørgsmålstejn i forholdet mellem konfessionerne, - også over for ens egen? Peter Brunner udtrykker som sin overbevisning, at meget ville ændre sig mellem kirkerne, hvis den tanke fik plads, at Kristi legeme rækker videre end til de synlige grænser for den kirke, man selv tilhører. - (Romersk-katholske teologer går ikke så langt, men kan dog tale om, at også kristne i ikke-romerske kirkesamfund i virkeligheden tilhører Kristi legeme, omend de i det synlige er skilt fra det (H. Roos i Dialoger 2, 1964, s. 52, 62, 71). - Han vil mene, at denne erkendelse vil betyde mere end de gensidige anathematismer ("Konzil und Evangelium" s. 206). At kirkerne møder hinanden og lærer hos hinanden i deres adskilthed, mener han også vil være et første skridt ind i en fremtid, hvor, når Gud vil det, kirken som een kan række verden frelsesmidlerne. Dette udblik er med hos ham (s. 209). Men må man ikke gå videre og erkende, at alt "damnamus" og "anathema" mellem kirkerne og al den gensidige excommunication må være gennemgribende problematiseret i splittelsens situation? - Det betyder ikke, at spørgsmålet om den rette læ-

Sætternissen på spil - eller hvad?

Ifølge radioprogrammet sang man i en dansk kirke på 2. søndag i fasten som indledning til gudstjenesten "Nu ringer alle klokker mod sky". Lad os håbe, det er sætternissen, der har været på spil. Ellers er den næsten lige så god, som da nogle til et bryllup ville have sunget "Jeg

re ikke altid skal være levende hos os også her. Det skal det. Der er ikke tale om en indifferentisme med hensyn til sandheden (som den, der bl.a. afvises i skemaet om kirken fra 1. vaticankoncil (spc. canon 5 og 6, Dialoger 2, s. 35), og som også Peter Brunner tager afstand fra ("Konzil und Evangelium" s. 205)). Men spørgsmålet skal være levende netop som spørgsmål, ikke som et så sikkert "Dette er -", at vi kan fælde excommunicationsdomme om kirkens andre dele ud fra det uden at være anfægtet i det. Der er med rette et anathema i kirken. Noget sådant tales der om allerede hos Paulus (Gal. 1,8). Men vi kommer ikke uden om, at ethvert anathema må være anfægtet af, at en anden del af kirken anathematiserer modsat.

Altså: Den relative uvidenheds position, - det er det første, jeg vil nævne.

Netop når man prøver på stadig at spørge efter kirkens lære, ikke bare efter "evangeliet, som jeg nu forstår det", må man i mange ting føres ud i en vidtgående tilbageholdenhed i det, man drister sig til at sige.

(Fortsættes)

C. D. Gautier.

en gård mig bygge vil" - de mente "Jert hus skal I bygge". Eller, når jeg nu er ved det, som de folk, der ved graven ville have sunget "Som en rejselysten flåde" - de mente: "Så rejse vi til vort fædreland!"

P. U.

PERISKOP

Den højkirkelige bevægelse i Tyskland

Af PETER NOESKE, Berlin (ved S. Mejndor)

For at se, hvilke tanker en tysk højkirkelig teologistuderende er optaget af, bad jeg den unge Peter Noeske nedfælde en lille skitse af "bevægelsen". Han var venlig at gøre et forsøg til brug for Re-formatio, men bemærker, at fremstillingen jo dels er præget af, at han selv er engageret, dels kender han kun et udsnit af en bevægelse, der - ligesom herhjemme - har sine nuancer. Lidt frit oversat gengives en del af hans fremstilling:

Professor Küng i Tübingen sagde ved en af sine store forelæsninger, at det synes, som om protestanterne har skrevet ordet BOD så stort som muligt på deres faner for derved at sætte det ud af kraft for deres vedkommende. - Netop på den måde følte pastor Heinrich Hansen fra Slesvig-Holsten det, da han i året 1917 udsendte sine nye 95 teser, kaldet "Spiesse und Nägel". (Nævnte teser er tidligere gengivet i Re-formatio 1961, nr. 2). Han ville dermed bestride kirkeledernes ret til at lade afholde store reformationsfester. Med sine latinske og tyske teser fælder han en rystende dom over protestantismen - en dom, som desværre endnu er rammende. Hans stemme vakte og samlede andre, der følte som han, og ud af dette dannede der sig langsomt og uanfægtet den "højkirkelige bevægelse".

Hvor blev den udgrint - dengang! - Folk, som i den "protestantiske kirke" giver sig af med liturgisk syngen, messe og messetøj (med skiftende farver)....!!

Da (den kath.) professor Fr. Heiler blev protestant, påvirket af Söderblom, så havde man jo ventet, at denne konvertit ville blive en stor "Katholikenfresser", men i stedet blev han "højkirkelig", så man inden for Evangelische Bund nærmest betragtede ham som en "forklædt jesuit"!..... som sådan blev han udskældt, men han holdt til det og blev en fører for den højkirkelige bevægelse. Det var ham, der udgav tidsskriftet "Eine heilige Kirche", som holdt utallige foredrag, og som endelig i 1930 lod sig ordinere til biskop for at kunne ordinere de højkirkelige præster..... (Her vil jeg supplere med følgende: Fr. Heiler, f. 1892. Var 27 år gammel, da han forlod romerkirken. 1920 professor i Marburg. Ud gav sit hovedværk "Der Katholizismus" 1923. Blev ordineret til biskop af orientalske biskopper for derved at føre den apostoliske succession ind i Tysklands evangeliske kirke. "Evangelisk katholicitet" skal have været hans ideal. - S. M.)

Fra den højkirkelige bevægelse har man hentet mange ideer, men ofte er det således, at man i dag ikke gerne snakker om dette. Dog er det sådan,

at når messesang forudsættes i vor A-gende som noget selvfølgelig, så kan dette ikke tænkes, uden at der var mænd, som i sin tid gik ind for det, selv om der var mange, som lo og spottede dem.

Sådan er det med mange ting: Som de første skridt for "Una-Sancta-bevægelsen" i Berlin eller de første praktiske forsøg til dannelse af ordenssamfund (den evangeliske Humiliaten-Orden i München og de evangeliske Franciskaner-Tertiärer, som var de første ordenssamfund i evangelisk-tysk kirkeliv), eller når man gjorde sig teologiske overvejelser vedrørende begreber som helgener, sakramenter (syv-tallet fastholdes af "die Hochkircher"! m.m. uden disse folk fra den højkirkelige bevægelse ville resultatet af den nuværende udvikling inden for landskirkerne ikke være tænkelig.

.....
Man har ofte spurgt, om højkirkens tid ikke er ved at være forbi, og ganske vist har andre grupper taget føringen vedrørende det liturgiske, ja ofte landskirkerne selv - men: den tysk-lutherske protestantisme lider af en stor nød, som er årsagen til, at den holdes adskilt fra (visse) andre kirkelige samfund. Den mangler stadigvæk den apostolske succession med det biskoppelige hyrdeembede, "das sich auch für die Lehre zuständig wüsste"! - -

Peter Noeske.

Det med successionen synes altså at spille en betydelig rolle i den unge Noeskes begreber. Som et tegn på, at den gamle højkirke stadig er levende og kan bruges, anfører han iøvrigt, at det højkirkelige foreningsblad "Augustana-Boten", der blev startet i Berlin 1935, nu atter i

1965 er blevet fornyet.

Professor Küngs skrappe bemærkning om protestanter og ordet bod, som anført i begyndelsen af artiklen, må vel forstås i relation til en vis forløren "arme-synder-teologi", som muligvis har været på mode i Tyskland en tid. Det er iøvrigt interessant at bemærke, at man inden for højkirkelige kredse herhjemme - selv de "krasse"! - ikke gør sig store bekymringer om successionsspørgsmålet.

+ + +

Tidligere har successionen foruroliget enkelte præster. Ifølge H. L. Martensen i skriftet "Af mit Levned", III bind, side 6-8, hvor følgende fortælles: "Nogen Tid før min Indvielse til Sjællands Biskop (1854) kom et Par af de mest ansete grundtvigianske Præster til mig og anmodede mig på egne og andres Vegne indstændig om at søge Tilladelse til at lade mig indvie af den gamle Biskop Faxe i Lund. Da vilde den Irregularitet blive hævet, som indtrådte 1537 ved Bugenhagens Indvielse af de danske Superintendenter eller Biskopper, der manglede den rette Succession. Man antager nemlig, at den svenske Kirke ligesom den anglikanske er i Besiddelse af den apostoliske Succession (Rækkefølge fra Apostlene), der paa andre Steder er brudt. Fik jeg nu den rette Indvielse, saa vilde den danske Kirke ikke blot faa et Udgangspunkt for rette Biskopper, men ogsaa for Præster, der vare indviede af en rigtig Biskop". - Biskop Martensen opfyldte ikke grundtvigianernes forlangende.

På Roskilde Præstekonvent 1865 (jnf. Dansk Kirketidende af samme år nr. 31 og 32) fremkom påny successionsspørgsmålet i anledning af forhandlingen om en interkommunion mellem den nordiske og den engelske biskoppelige kirke. Det vil føre for vidt at omtale dette

nærmere.

Det er næppe rigtigt at tilskrive den apostolske succession afgørende betydning. Det er heller ikke tilfældet i "Basis for den højkirkelige be-

vægelse" (jnf. Re-formatio 4. årg.nr. 4), hvor der vel i punkt 5 tales om succession, men i betydning af succesio presbyterialis.

S. Mejndor.

UFORGLEMMELIGE NOVEMBER

Danske bispevielser fremtræder nu uden altergang, hvilket er et særsyn inden for kristenheden. Denne "ceremoni" kvier man sig vel ved over for de tilstedeværende kirkefremmede honoratiores og dem, som mere er. Den tale, der lød ved novemberordinationen i Københavns domkirke, røber, hvordan kirken fristes til at indordne sig i et stift, hvor befolkningen er fjernet fra kristendommen af en højttalende "humanistisk"-folkedemokratisk kulturklike og af avisernes - også de borgerliges - mer end 20-årige, energiske kirketømningskampagne, og, hvor præsterne pludselig ikke mere anskuer sig selv som formænd for jyske indremissionske hjemstavnsforeninger, men anstrenger sig for at være moderne, hvilket lykkes over al forventning for mange af de unge, sympatiske præstekvinder og -mænd.

Kirken vil nu være "for alt folket", vil ikke "herske", men "tjene" (hm!), vil intet være i og med sig selv, men kun som "sendt".

Biskop W. Westergård Madsen tog som tekst apostlen Peters tale til hedningerne i Kæsarea. "D i s s e hedninger", hed det bl.a. (udhævelsen af mig). "Det gælder om at forstå, at det folk, som Gud udvælger, er en langt

rigere virkelighed, end han (Peter) kunne tænke sig". Ja, biskoppen pegede på "budskabets rummelighed, Guds ubegrænset åbne sindelag". Han udvælger, hvem han vil, uanset de grænser, mennesker ville sætte.

Ja, der er rige muligheder for den, der opererer med Guds åbne sindelag, da det også kan udnyttes mod det "eksklusive og indelukkede kirkesyn", sådan som det formodedes at fremtræde i de novemberdage i skikkelse af Re-formatio, K. E. Lindqvists kronik i Berlingske Tidende og i Ja og Nej.

De, der er så rå og naive at vente af biskopper i den danske stat, at de åbent skal tage del i kirkens kamp mod dem, der vil trænge den ud, og tilskynde kirkens medlemmer til at gøre mere brug af nådens midler, får at vide, at den præstelige (!) og biskoppelige myndighed kun består i "at prædike for folket om Jesu kamp mod det onde, hans død, opstandelse, og at Jesus er dommer over levende og døde", og at forkynde, at man "bliver akcepteret i Guds nåde" ufor skyldt ved troen. Som fremmedlegeme virker en bemærkning om, at der også skal "uddeles sakramenter". (Hvorfor mon flertal, da dåben jo ikke er noget, man "uddeler"?).

Ingen verdslig rangsperson kan have noget imod at "akceptere", at der er trossamfund; der begrænser sig til at prædike for folk, der er interesseret i at høre, at man bliver akcepteret af Gud, og til at uddele sakramenter for dem, der bryder sig derom. Ingen "ulve" kan have noget imod "hyrder", der tror, at man vogter hjorden bare ved at prædike almindeligheder for "fårene". Heller ingen af de forsamlende "ulve" kan have følt sig trådt over poterne ved, at biskoppen forle-nede sin tale med en vis alvor ved at tilføje, at biskopper skal "undervise, tugte, formane og trøste"; for det blev også kun anført i tom og uaktuel almindelighed.

Alt længe er man blevet narkotiseret til at tro, at bare der siges noget om, at "vi mennesker" eller "kirken" "intet kan", så er det selvste den uimodsigeligste, sortklædske dr. Martin Luther, der taler ex cathedra. Men om der overhovedet kan malkes nogen mening ud af slige ordfigurer afhænger af sammenhængen, de opstilles i:

"Kirken kan ikke lade sig give nogen myndighed uden fra dette ord (nl. det om retfærdiggørelse af tro) og dets Herre". Jo, det er lige netop, hvad kirken kan og skal; for det er lige netop af mennesker, at kirken får sin myndighed givet. Hver gang mennesker kommer med børn til døbefonten, hver gang de selv frivilligt slutter sig til kirken, hver gang nogen omvender sig og kommer til tro, gives der af mennesker kirken myndighed over de samme mennesker til at "undervise, tugte, formane og trøste" dem og til at kræve deres støtte og ydre tilslutning. Kirken skal da ikke altid stå med hatten i hånden og give afkald på almindelig velanstændighed fra sine medlemmers side. Det ville jo være at medvirke til at forkvakle folks moralbegreber ikke at forlange,

hvad der er "værdigt og ret" "altid og alle vegne".

Men det vil biskoppen ikke sige til dette forum. Så ville han klæbe til den af de grøftekanter, han mener at måtte unddrage sig med ordene - de kirkehistoriske ord - : "Det mangler ikke på folk, der fra hver deres grøftekant tror at kunne argumentere kirkens embede til sig". Med grøftekanters sigtes der til den folkelige baggrunds og tilknytnings sfære og den kirkelige myndigheds og uafhængigheds sfære, altså til en frihedsbevægelse som Re-formatio. Disse to grøftekanter er da begge "liflige steder", langt at foretrække for den brede vej, og aldeles ikke, som biskoppen tror, alternativer.

Man sætte iøvrigt grøftekant for, m. s. g. bag. Det var dog ikke ifølge Matth. 28 fra en grøftekant, men fra et bjerg i Gallilæa, at befalingen første gang lød til alle rette bispers forgængere: Lær dem at holde alt, hvad jeg har befaleet jer.

Som altid, når man begynder med at udstyre Gud med sit eget kærlige og rummelige sindelag, prisgives man, når man omsider når frem til dommen, samme alt for menneskelige visdoms ikke just rummelige men dog ret hule alvorlighed. Fjas i krogene tolereres nu ikke under nogen form: "Vi skal stå til regnskab med vort liv". "Vi har gjort os frie til selv at bestemme over vort eget liv og har derved mistet respekten for livet og for livets Gud". "Dommen over vort selvhjulpne liv".

Bortset fra, hvad kærlighedens apostel siger om de ting, 1. Johs. 3,20, må man her trøste sig med, at "denne flok hedninger" i domkirken næppe tager devaluerede prækeord efter fuldt pålydende. Ellers kunne de med føje føle sig forulempet.

Dog bødede biskoppen til slut på denne mislyd ved at oplyse, "at i Jesu

navn gives syndernes forladelse til hver, der tror". "Tror". Ja, det ved vi. Men så havde det været meneskeligt, barmhjertigt, ja kristeligt og ægte biskoppeligt, om biskop W. Westergård Madsen havde taget mod til sig og ganske enfoldigt sagt i

dette fine selskab: "Så kom til ham og lær af ham" (Matth. 11,25-31).

Man får flere venner i alle lejre ved at have et standpunkt end ved at sno sig.

C. B. Hansen.

Læst:

Hedegaard Laursen og C. O. Rauff:
Evangelisk-luthersk troselære.

Der er i den sidste tid udkommet flere bibelhistorier og lærebøger. Blandt disse fremtræder Laursen og Rauff: Evangelisk-luthersk troselære med et klart kirkeligt og pædagogisk præg.

Bogen er baseret på den sunde lære, det klassiske læregrundlag. Man glæder sig over, at den naturlige åbenbaring får den plads, den har krav på. Det opleves netop hos børn, hvilket tilknytningspunkt den er. Den moderne forskruede teologi preller af på barnets sundhed.

Der er en god og respektfuld omtale af Bibelen og et par fine tegninger, som illustrerer det rette bibelsyn. Bibelen er på een gang Guds ord og menneskers ord, men derimod ikke en bog, hvori noget er Guds ord og andet bare menneskeord.

Lov og evangelium gennemgås på god reformatorisk vis, og hvor trænger vi til at kende begge og bruge dem og til at kunne skelne mellem dem. Med rette hævdede vore lutherske lærefædre, at den gode teolog kendes på, at han kan skelne mellem lov og evange-

lium.

I gennemgangen af budene glæder man sig over fastheden. Under 6. bud står der kort og klart og rigtigt: Samliv uden for ægteskab er synd. Under det 7. bud kan en socialdemokrat glæde sig over følgende: Bekæmpelse af social uretfærdighed er en stor opgave for kristne mennesker. Derimod kan en grundtvigianer ikke glæde sig over at læse: Trosbekendelsen er altså ikke Jesu egne ord, for det er jo lige akkurat, hvad den er.

Desværre mangler der et godt stykke om Guds forsyn. Under afsnittet om synden har man udvisket det bibelske billede af den vrede og straffende Gud.

Derimod er forklaringen af forsagelsen forbilledlig, ligesom den vanskelige forklaring af treenigheden er lykkedes fint. Og så er der et dejligt stykke om engle.

2. trosartikel følger den gode lære om Kristi tredobbelte embede.

Under 3. trosartikel mærkes igen den rette evangelisk-lutherske lære med klar afvisning af sværmeriet: modtagelse af Helligånden uden om ordets forkyndelse.

Derimod er det ikke lykkedes at gen-

give den lutherske nadverlære rigtigt. Men det er der mange teologer, der heller ikke magter. I næste udgave håber vi på en forbedret gennemgang af forsynet og nadverlæren.

Skal bogen vurderes som helhed, må det afgjort blive en meget høj vurdering. Den vil være tro mod Bibelen og Bekendelsen. Den er behagelig fri for den fraternisering med tidsånden, som præger mange andre bøger. Den har bibelsk substans. Den er skrevet af tro til tro.

Man mærker den erfarne lærer bag bogen og bag de fine tegninger, som også er med til at give bogen sit præg og sin værdi. De to forfattere har gjort et godt stykke arbejde i fællesskab. De giver os rundhåndet del i deres mangeårige erfaring som religionslærere. Vi håber, at mange børn i fremtiden må sidde på skolebænk, når der står religion på skemaet, og lytte til Rauff og Laursen, og at mange yngre lærere må hente hjælp og inspiration hos disse to solide skolemænd.

Th. Kühl.

Søren Holm: Græciteten. Søren Kierkegaard Selskabets populære skrifter XI, Munksgaards Forlag, København 1964. 150 s., kr. 21,75.

Forfatteren, der synes at have aversion imod Søren Kierkegaards evne til at trænge igennem med begrebsbestemmelser og afgrænsninger, der er tjenlige for ideen i hans belysning af kristendommen i modsætning til anden åndsholdning, har med sin store religionshistoriske viden her givet en analyse af græsk livsholdning og -tolkning og tilsigtet at give et billede af græciteten, som den virkelig historisk var; vel at mærke når platonismen - og navnlig ny-platonismen betragtes som græciteten opløsning og konversion til noget andet, der er po-

litisk og sociologisk bestemt af de faktorer, der gør sig gældende fra Alexander den Stores tid og videre frem.

Med mange litterære henvisninger og citater viser Søren Holm, hvorledes græciteten menneske er i endeligheden og nødvendigheden uden begreb om historiefilosofi eller egentlig transcendens. Her var de kosmiske love til lige udtryk for ethisk orden, hvorunder man kunne bryde med religionens mythiske tænkning og skabe en filosofi. Stadig er opgaven at sikre kosmos mod kaos - men midlet var ikke kult; men logos, tænkning. Også guderne er undergivne tilværelsens lovmæssige struktur, der ikke tillader det græseoverskridende i skabne eller overmod. Der er en tilmålt lod, som ikke kan ændres.

Men de gamle religionsformers tilbud om en fornyelse af livet afløses efterhånden af ønsket om forløsning fra livet; et individualistisk ønske, der blev imødekommet af senere tiders former for forløsningsreligioner, der sprængte græciteten ved deres legitimerede uendelighedstrang.

Ikke mindst interessant er afsnittet i bogen med overskriften: Grænserne sprænges (s. 130) med skildringen af den græske harmonis opløsning såvel antropologisk som politisk og kosmologisk - som et led af den "tidens fylde", der betød beredt jordbund for det kristne evangelium.

Alt i alt en nyttig bog for os at stifte bekendtskab med, fordi vi er så tilbøjelige til unuanceret at generalisere det begrebsmateriale, vi anvender, og give det en historisk etikette, hvortil indholdet ikke svarer - således vist også med "græciteten", som hævdet af professor Søren Holm.

O. Lund Pallesen.

D i a l o g e r 2, H. Roos og O.Lund Pallesen: Om kirkebegrebet på det første Vatikankoncil. Lumen 1964, København, 96 s., kr. 9,50.

Det er velgørende læsning og virkelig dialog, d.v.s. man føres ind i selve tankeværkstedet. Den romerske theolog lukker teksten op, så man fornemmer brydningerne i romerkirken. Udviklingen i romerkirken er en langsom og vanskelig proces. Det tog 100 år, fra de første ansatser af tanken om kirken som corpus Christi mysticum fik fodfæste i dette skemas første caput i 1870, til de blev bærende i romerkirken. Det er en frugtbar ide at lade dialogen ske på grundlag af en sådan formuleret tekst. Økumeniske principdiskussioner uden tilknytning til det, som står til afgørelse i kirken, ender let i sterilitet og tomgang. Det er også et lykkeligt greb at lade dialogen samle sig om et sådant dokument, der i virkeligheden er et oplæg til diskussionerne og skemaerne på det 2. Vatikankoncil. Der ligger deri et forsøg på at inddrage den evangeliske kristenhed i forberedelserne til romerkirkens koncil, et stykke virkelig økumenik. Det er da også tydeligt, at hverken romerkirken eller den evangeliske kirke kan forstå sig selv og udvikle sig selv uden i indbyrdes sam- og modspil.

Denne gensidige negative afhængighed af hinanden får let dialogen til at falde tilbage i tidligere fastlagte baner. I grunden venter den lutherske kirke stadig på det koncil, hvor genforeningen står på dagsordenen. Forfatningsmæssigt har den indtil nu i høj grad levet på en foreløbig ordning, lige siden romerkirken lukkede sig for reformationens erkendelse af lov og evangelium.

Den lutherske theolog pastor O.Lund Pallesen behersker emnet uden at forfalde til spil for galleriet. Hans

kritik er i flere henseender en kritik, som de romerske må kunne opfatte som en hjælp til klaring af teksten. Lund Pallesen står i klar front imod ny-protestantismen og anerkender, at kirken er corpus Christi mysticum, d.v.s. at protestantismens afgrænsning over for romerkirken kun giver mening ud fra en kristologisk forståelse af kirken. Alligevel er det ejendommeligt, at han væsentlig anfører negative korrektiver til det romerske kirkebegreb, som også kan høres i ny-protestanters mund. Det synes vanskeligt for de evangeliske at komme længere end til Augustanas definition, at der til kirkens enhed ikke behøves ens ydre menneskeligt indstiftede ordninger. Det synes så vanskeligt at komme længere end til et angreb på opfattelsen af romerkirkens forfatning som societates perfecta. Hvor romerkirken sætter lighedstegn mellem organisme og organisation (forfatning), korrigerer protestantismen: organisation må subordineres organisme (s. 77).

Der foreligger her en opgave, som vi evangeliske ikke må forsømme. Hvordan nå til positive konstruktive formuleringer af de principper, som skal overholdes, for at kirken kan vogte evangeliets kostelige perle uden at forfalde til bare at affinde sig med "udviklingen" og trøste sig med, at det jo kunne være langt værre? Hvordan kan de evangeliskes positive udsagn om evangeliet blive til positive udsagn om kirken og dens synlige former? Det er den udfordring, som romerkirken og koncilet samt strukturkommissionen er.

Måske kunne man føre dialogen tilbage til den oprindelige dynamiske karakter, hvis man greb spørgsmålet an fra en side, som ikke er den gangse.

Der forekommer i skemaet ordet religion. I nogle tilfælde menes dermed de historisk eksisterende hedenske religioner, i andre tilfælde nærmest de

eksisterende konfessioner, men i et enkelt tilfælde er ordet religio oversat til dansk ved: troen på ham (religionem suam) og kristen gudsdyrkelse (Christi religio), caput 2, s. 14.

Her er vi ved det, som også bekendelsesskrifterne tænker på, når der i fortalen til Augustana tales om "una, sincera et vera religio", troen og gudsdyrkelsen; ikke abstrakte sandheder, men den evangelisk rensede gudsdyrkelse i kirken vil Augustana have fuldt anerkendt i kirken, den evangelisk rensede romerkirke. Ellers svæver den bekendelse i luften. Hvis ikke den evangeliske kirke kan give positive udtryk for kirkens synlige skikkelse, vil den falde i den samme grøft, som den anklager romerkirken for at være faldet i, nemlig at lade en vildtvoksende tradition de facto overtage rollen som anden åbenbaringskilde i kirken. Her skal gøres et forsøg på at opstille et par theser til videre brug i dialogen. Stilen fra

"Kirkens Ja og Nej" bruges som udtryk for, at dialogens alvor kommer af, at vi ikke leger, men bekender i dialogen:

Vi fastholder, at den evangelisk-lutherske kirkes ordninger, uanset hvorledes forvaltningen sker, alene legitimeres ved, at de byder gode kår for den kristne menigheds liv og vækst.

Vi fastholder, at sådanne ordninger for den evangelisk-lutherske kirke er uretmæssige, som ikke står i samklang med kirkens væsen, uanset hvad der er eller har været sædvane.

Vi fastholder, at evangeliets forkyndelse og sakramenternes forvaltning ikke blot sigter på den enkeltes frelse, men på skabelse og dannelse af Guds folk. Det er derfor for Guds folks enheds skyld ikke af underordnet betydning, om kirkens enighed om, hvad der er kirkens grund og væsen, bliver brudt i selve dens ordninger.

Jørgen Glenthøj.

Præstekonvent:

Alle kirkeligt sindede og højkirkelige præster indbydes hermed til præstekonvent i V i r r i n g kirke og præstegård 17.-19. maj.

Af P R O G R A M M E T kan nævnes:

Mandag den 17. maj kl. 18: Konventet begynder med vesper.

Kl. 20: "Högyrkliga rörelser i Sverige" ved universitetsamanuensis Biörn Fjärstedt, Lund.

Tirsdag den 18. maj kl. 10: "Pietismen - plus og minus", pastor Th. Köhl, Løjt.

Kl. 16: "Efter 'Kirkens Ja og Nej'", pastor H. O. Okkels, Tårnby.

Kl. 20: Generalkapitel. "Hvor står vi i den højkirkelige bevægelse?", pastor O. Lund Pallesen, Kongens Lyngby.

Onsdag den 19. maj kl. 10: Bibelstudium: "Påskeberetninger og påskebegivenheder", pastor C. B. Hansen, Dråby.

Der bliver endvidere daglige messer (kl.8), tidebønner og lejlighed til skrifttemål.

Alle henvendelser om konventet bedes rettet til pastor Povl Dahl, Ålsø pr. Grenå, hos hvem programmer kan fås, og til hvem tilmeldelser bedes sendt senest den 5. maj. Ved tilmeldingen bedes oplyst, om man ønsker privat indkvartering eller hotelværelse. Prisen søges holdt på 50 kr. + mødeafløst 10 kr.

RE-FORMATIO

Nr. 2 APRIL 1965 8. årgang

Poul Pedersen:	
Den nye pagts midler	18
Poul Ulsdal:	
Kommentar: Begyndende likvi-	
dation	19
Om at tale sammen	20
C. D. Gautier:	
Teologisk bidrag: Nogle kirke-	
og traditionsproblemer (1)	21
P. U.:	
Sætternissen på spil -	
eller hvad?	23
Peter Noeske (v. S. Mejndor):	
Periskop: Den højkirkelige	
bevægelse i Tyskland	24
C. B. Hansen:	
Uforglemmelige november	26
Th. Kühl:	
Læst: Hedegaard Laursen og	
C. O. Rauff: Evangelisk-lu-	
thersk troselære	28
O. Lund Pallesen:	
Læst: Søren Holm: Græciteten ...	29
Jørgen Glenthøj:	
Læst: Dialoger 2, H. Roos og	
O. Lund Pallesen: Om kirke-	
begrebet	30

RE-FORMATIO -
Bladet,
 man citerer

NB!

Vi henleder Deres opmærksomhed på det offentlige møde, som 'Kirkens Ja og Nej's' udgiverkreds indbyder til på Nyborg Strand 19.-20. april.

Tilmelding snarest til

Kirkens Ja og Nej
 Borum præstegård
 pr. Mundelstrup

Udførligt program sendes på opfordring.

Virring-konventet
17. - 19. maj

Programmet bringes på side 31.

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke.

Redaktion: C. B. Hansen, Dråby pr. Ebeltoft; O. Lund Pallesen, Kongens Lyngby; Poul Ulsdal, Vejle; S. Mejndor, Hyllested; B. Riisgaard, Rimsø pr. Voldby (ansvarshavende); desuden kreditforeningsfuldm. Preben Kunst, Århus.

Ekspedition: Povl Dahl, Ålsø pr. Grenå, giro 8.81.42, telefon Ålsø (063) 3.16.08.

Bladet kommer i mindst 8 årlige numre og koster 12 kr., (studerende 10 kr.).

RESERVERET
 POSTVÆSENEN